

ULF KRISTERSSON:

Den Borgerliga Generationen

Den unga generationen är en generation skeptiska kritiker med borgerliga värderingar. De är kritiska till systemet och inser det orimliga och tidsödande i att förändra det inifrån.

För dem är bostäder viktigare än bostadspolitik, barnomsorg viktigare än barnomsorgspolitik och sjukvård viktigare än sjukvårdspolitik. Socialdemokrater kallar detta egoism. I själva verket är det en reaktion mot att nära och viktiga problem inte kan lösas i den socialdemokratiska välfärdsstaten.

Det brukar heta att vi lever i en brytningstid. Människor uppfattar alltid just sin tid som en brytningstid, som en tid av avgörande förändringar som kommer att påverka framtiden under lång tid. Det är ofta ett ganska okritiskt och historielöst sätt att se på sin egen samtid, men det vittnar åtminstone om en sak. Människor upplever stora förändringar, de förändras själva och de vill gärna vara med och förändra.

Jag tror att dagens unga generation människor i grunden är en generation skeptiska kritiker, som inte tar någonting för givet. De är skeptiska till mycket av det som deras föräldrageneration har byggt upp. Den unga generationen kan ofta förefalla likgiltig inför det samhälle som de lever och verkar i. Inställningen är nonchalant till de institutioner och företeelser som politiker och myndigheter förväntar sig skall bemötas med respekt. "Unga människor har alltid varit kritiska" säger då den typiska fyrtiotalisten. Skillnaden är bara att denna gång kanaliseras inte kritiken till en förändrande politisk kraft — en motståndsrörelse — utan söker sig istället "privatiserade" vägar in i den "lilla världen".

Blicka tillbaka

Det är intressant att blicka tillbaka ett par decennier för att göra en något amatör-sociologisk jämförelse.

Sextioalet var — i varje fall så här efteråt — vänsterns årtionde. Den socialistiska ideologin blev för många unga ett levnadssätt, en livsstil, som bl a tog sig uttryck i en engagerad protest mot det mesta. Traditionella värden som familjen, äktenskapet, trohet etc föraktades och för-

Ulf Kristersson är ordförande i Moderata Ungdomsförbundet.

kastades. Vänsterns livsstil innebar istället det motsatta; frigörelse från det traditionella och gamla. Det är ingen tillfällighet att antalet "söndagspappor" och frånskilda mödrar är rekordstort i dagens föräldrageneration. Äktenskapet som institution och troheten i förhållanden var inte viktiga.

Vänsterns 60-tal övergick i kravlöshetens och flummets 70-tal. Sextiotalsvänstern, de beryktade 40-talisterna, fick ett reellt inflytande över samhället. Studentrevolten, och de brinnande politiska visionerna skulle omsättas i praktisk handling. Det är intressant, och symptomatiskt, att se vad som hände med den svenska skolan.

Tanken bakom Den Svenska Enhetskolan tog sin form under sjuttioalet. Det fanns en uttrycklig målsättning att få likriktning och enhetlighet både i skolformen och bland eleverna. Avvikelse skulle tryckas ned, betygets roll – och därmed prestationernas – skulle minska och undervisningen inriktas mer efter politikernas sociala ambitioner. Denna ambition ligger bakom bl a "fredsundervisningen".

Men jämlikhetsdoktrinen är kanske ändå den grävsta. Duktiga och ambitiösa elever skall bokstavligen hindras från att lära sig mer än andra. De minst studiebegåvade, de med det sämsta studieresultatet har satt taket för hur mycket kunskaper skolan skall förmedla. Duktigheten har bestraffats när skolan har hyllat medelmåttigheten. Man behöver inte vara elitist för att inse att olika människor är olika begåvade för t ex studier. Föräldragenerationens flummiga ideal har praktiserats i verkligheten. Efter 70-talets kravlöshet kom 80-talets högvåg. Den

mångåriga högerradikala kritiken mot den socialdemokratiska välfärdsstaten bar frukt. "Velourpappan" försvann med mängdläran i skolan. Nya ideal växte fram och nya frågor blev debatterade. Men den politiska verkligheten förändrades inte.

En kritisk generation

Dagens unga generation har en i grunden ny inställning till sig själva och sin omgivning. Deras syn är individualistisk, inte kollektivistisk. Om man kan beskriva en hel generation med ett enda ord, så är ordet "kritisk" det mest träffande. Unga

Dagens unga generation är i grunden en generation skeptiska kritiker, som inte tar någonting för givet.

människor tar ingenting för givet, ingen kan räkna med att automatiskt bli bemött med respekt. De "naturliga auktoriteterna" måste – precis som alla andra – bevisa att de förtjänar respekt och uppmärksamhet.

Det är träffande att se hur unga i dag vänder sig ifrån politiken där politiken inte har lyckats med vad den föresatt sig. När den kommunala barnomsorgen inte lyckas med sin uppgift, vänder sig unga människor ifrån det politiska systemet och ordnar sin barnomsorg på sitt eget sätt. Man anlitar en dagmamma svart. När den kommunala bostadsförmedlingen inte lyckas med sin uppgift, vänder sig unga människor ifrån systemet och ordnar sitt bostadsproblem på sitt eget sätt. Man köper ett hyreskontrakt eller gör olagliga bytesaffärer. Och när de statliga pensionsystemet och ATP inte verkar lyckas med

sin uppgift, så vänder sig unga människor ifrån systemet och funderar på möjligheten att köpa en privat pensionsförsäkring.

Gemensamt för dessa – delvis nya – beteenden är den totala bristen på respekt för politiken. Unga människor är kritiska till systemen och inser det orimliga och tidsödande i att förändra systemet inifrån. De gör som vi alla när vi köpt fel bil: Säljer och gör inte om det. Vi tar inte anställning

Efter 70-talets kravlöshet kom 80-talets högerväg. "Velourpappan" försvann med mängdläran i skolan.

hos företaget, gör karriär och försöker påverka som produktchef. Sättet att agera är egentligen rationellt. Beteendet står i skarp kontrast till tanken bakom den socialistiska välfärdsstaten, och den demokratiska "folkrörelsemodellen".

Det istället avsedda beteendet är att dessa människor, som inte fått sina behov tillgodosedda i välfärdsstaten, skall söka politiska vägar för att förändra. Samtidigt vet alla att inte ens politiken fungerar så.

Politiken har i viktiga avseenden spelat ut sin roll bland unga människor. Det ointresse man känner för den politiska världen är förståeligt. Och det säger mer om politiken än om människorna.

De unga har borgerliga värderingar

Allt tyder på att unga människor har grundmurat borgerliga värderingar. Attitydmätningar i klassiska höger-vänsterfrågor visar att unga människor stöder en annan syn än den socialdemokratiska.

Det gäller barnomsorgen, radio- och TV-monopolet, betyg i skolan, löntagarfonder, den offentliga sektorn, privata alternativ m m.

Ännu tydligare visar det sig i unga människors livsstil, ideal och värderingar. Klassiskt borgerliga ideal upplever en renässans i det sena 80-talet. Diskrepansen mellan värderingar i den privata "lilla världen" och den offentliga politiska är slående. Den politiska moralen accepteras så länge den inte gör intrång i den privata. Men den privata moralen får inget genomslag i den politiska världen. Värderingarna bryts inte mot varandra. De undviker istället varandra helt.

Den Borgerliga Generationen vill alltså leva sina egna liv, inte alla andras. De överger de politiska systemen och ordnar sina egna liv och sin egen tillvaro efter eget huvud. För dessa är bostäder viktigare än bostadspolitik, barnomsorg viktigare än barnomsorgspolitik och sjukvård viktigare än sjukvårdspolitik. Socialdemokrater brukar kalla inställningen för egoistisk. I själva verket är det en reaktion mot att nära och viktiga problem inte kan lösas i den socialdemokratiska välfärdsstaten.

Politiskt försvar för borgerlig livsstil

Moderata Ungdomsförbundets kanske viktigaste uppgift är att visa Den Borgerliga Generationen att det finns en politisk idé som försvarar just de värderingar som så många unga människor står för. Vi måste ge den borgerliga livsstilen sitt politiska försvar.

Samtidigt är det en paradox att dessa kritiska unga människor stämmer väl in i bilden av 80-talets högerväg. En höger-

våg som inte har ebbat ut, snarare blivit allt mer individualistisk.

De värderingsförskjutningar som jag mycket ofullständigt har försökt beskriva är ganska drastiska. De borgerliga värderingarna står starka bland unga människor när 80-tal övergår i 90-tal. Socialismen är död. Framtiden är inte fylld av hot och mörker. Utan den bär på möjligheten att gå från ord till handling!

Vi måste visa att det finns en vision om ett radikalt annorlunda samhälle. Vi måste visa att det inte är egoism att bry sig om sina barn, sin bostad och sin egen hälsa. Men att det också finns gemensamma uppgifter inom politiken som inte får lämnas till dem som vill göra illa, ännu värre. I Östeuropa talar man nu om "antipolitikens politik". Det är ett träffande och uppmuntrande begrepp.

I Sverige måste den unga generationen förmås inse att man inte kan förändra en dålig verklighet annat än kortsiktigt ge-

nom att "privatisera" sig ifrån den. Vi behöver unga människor med kurage, ideal och lidelse, som är beredda att slåss för en idé. Men då tvingas vi nog också inse att tiden inte står stilla. 90-talet kommer inte att vara som 80-talet, ännu mindre som

Den unga generationen måste förmås inse att man inte kan förändra en dålig verklighet annat än kortsiktigt genom att "privatisera" sig ifrån den.

70-, 60- eller 50-talet. Den socialdemokratiska "folkrörelsemodellen" är lika död bland vanliga människor som socialismen.

Vill man motivera människor för en annan idé, måste man därför använda en annan metod och en annan stil. Därför måste 90-talet innebära politiska förändringar både till form och innehåll.